

Gaziel: Un reporter de *la Vanguardia* al front de guerra

TRADUCCIÓ DE LLORENÇ SOLDEVILA

Aquests són els textos triats de l'obra de Gaziel per a complementar les imatges que s'exposaren el passat mes de gener sobre la Gran Guerra (Primera Guerra Mundial). Es complementaven tan

bé amb les imatges que semblaven escrits en paral·lel a l'acció del fotògraf. Ara, llegits sense el suport gràfic, segueixen commocionant l'esperit davant tanta atrocitat i barbàrie.

Agustí Calvet i Pascual, Gaziel (Sant Feliu de Guíxols, 1887-Barcelona, 1964). Periodista i escriptor. El 1914 féu de corresponsal a París per *La Vanguardia*, el 1918 hi ingressa com a redactor i després de ser elegit un dels quatre directores d'aquest diari, n'esdevingué el 1933 el director únic, càrrec que mantingué fins a la Guerra Civil. Després de 1939, impossibilitat de reprendre l'ofici periodístic, donà lliure curs a la seva vocació d'escriptor. D'entre les seves obres destaquen: *Tots els camins duen a Roma* (1958), *Castella endins* (1959) i *Meditacions en el desert* (1974).

Hermonville, 25 de juliol [1915]

De l'ermita, només en queden els murs. [...] El senyor rector deixà sobre l'altar el calze que duia a les mans. Després, amb un impuls habitual, anà a asseure's sobre una pila de deixalles, a l'esquerra de l'absis, mentre les dones se li amuntegaven al voltant amb una actitud penitent. Una d'elles se separà del grup per apropar-se al rector i agenollar-se als seus peus, amb les mans creuades sobre el pit. D'aquesta manera tan simple començà la confessió general. Les dones s'han anat humiliant,

una rere l'altra, davant el jutge patriarcal i benigne. En la profunda quietud de les ruïnes ressonava tan sols el xiuxiueig dels mansos col·loquis de penitència.

Després de les dones, tots els soldats, amb l'oficial al davant, volgueren participar de la confessió. Es produí una gran remor d'armes i trepitjos damunt les deixalles. Els soldats sortiren de l'ermita per a deixar els fusells, bo i agrupant-los en feixos de vivac.

En las líneas de fuego (1917),
p. 265-266

Authuille, 17 d'abril [1915]

Avui els camps de batalla estan plens d'una tristesa infinita. S'hi arriba insensiblement, a través d'una progressió de silenci, de misteri i de soledat. No es veu res, ni es percep res. Una immensa planura deserta i un cel obert, impassible. Això és tot. Els combatents s'han d'anar a cercar a les entranyes de la terra.

En las líneas de fuego (1917),
p. 107

5h 30

Ha passat una estona abans que els canons de l'enemic poguessin modificar la punteria.

L'aeroplà no seguia tranquil·lament la seva marxa. Quan les fumerades dels projectils tornaren a cercar-lo, l'aviador es va enlairar de nou. I així, baixant quan els seus caçadors pujaven i pujant quan aquests baixaven, l'aeroplà s'ha perdut en la broma, lleuger, tranquil, sense fer més cas del bombardeig, talment fos una au perseguida per nois armats d'escopetes de canya.

El año de Verdún (1918),
p. 359-360

Authuille, 17 d'abril [1915]

La primera i més important recomanació que es fa a tot llec al penetrar a les trinxeres és la següent: "No tragueu per res el cap a fora". En el sistema de guerra subterrània, l'home curiós és, infal·liblement, un suïcida. Mostrar els ulls en la superfície del camp és l'únic acte que cal per rebre de seguida un tret enmig del front.

En las líneas de fuego (1917),
p. 116

19 h 50

"D'on ets?", pregunta el capità a un d'ells, en llengua alemanya. El noi contesta segons el costum

militar del seu país, bo i indicant el nom de la pàtria casolana: “De Saxònia”. “Quina edat tens?” “Vint anys”. “I tu, d’on ets?”, pregunta el capità a un altre. “De Prússia”. “Quants anys tens?” “Dinou”. Llavors el capità els mira una llarga estona, de cap a peus. Els presoners suporten el silenciós escorcoll amb rostre impertorbable. “Per què heu desertat?”, interroga el capità amb veu dura. Els dos nois romanen muts. “Us dic que per què heu desertat?, repeteix l’oficial. Res; els presoners no contesten. Però els seus rostres pàl·lids es tornen rojos de vergonya, i a poc a poc les seves mirades s’acoten fins a clavar-se en el terra.

El capità somriu sense afegir cap paraula, i ens fa signe de partir. Tornem als cotxes. Els soldats francesos i els seus presoners es disposen també a prosseguir el seu camí. I en el moment d’anar-nos-en, al dirigir una darrera mirada als dos presoners, descobrim entre ells un ull i un gest que supleix-en amb imponderable eloqüència la confessió que vanament intentà arrancar-los el capità. Els presoners es llançaven una mirada de cua d’ull i es temptejaven mútuament els colzes, com si es diguessin: “Ja estem llestos! Això va de primera. Dos o tres interrogatoris més, per l’estil, i allà ens veurem alimentats, vestits, fora de tot perill”.

El año de Verdún (1918),
p. 344-345

Bourges, 2 de setembre [1915]

Quedàrem, a desgrat nostre, que no està permès revelar gairebé cap xifra exacta sobre la producció o el nombre d’obres de les fàbriques que visitem. Però, per donar una idea molt aproximada i alhora discreta de la quantitat de municions que es fabriquen a Bourges, basti una comparació un xic excèntrica. ¿Heu vist mai un

dipòsit d’ampolles, en les grans fàbriques de vidre? Doncs aquest mateix aspecte (i potser encara més gran) ofereixen les fileres innombrables, compostes de centenars i milers de granades, que apareixen tot al llarg dels magatzems de Bourges.

En las líneas de fuego (1917),
p. 338

Haudiaumont, 29 de març [1916]

A mesura que avançàvem, la selva es mostra com si hagués estat trinxada en massa, per un vendaval inaudit. Els arbres estan segats per la meitat i només en queda una part del tronc, acabada en un manyoc fet estelles. El sòl està cobert per les restes podrides de les frondes. Alguns castanyers ofereixen un aspecte inexplicable, com si els haguessin partit verti-

calment, deixant només en peu un dels segments: a una banda del tronc no hi ha cap branca i, en canvi, a l’altra banda es mostren intactes, plens de fulles naixents i de brots tendríssims. La metralla els escorxà d’aquesta manera, i així es moren de les ferides, alçant les branques esveltes que es van dessecant, plens encara de les fresques sabs de la primavera. En veure’ls, es diria que pateixen una secreta agonia, com si tinguessin ànima i consciència del seu dolor.

El año de Verdún (1918), p. 23

Entre Dombasle i Esnes, 30 de març [1916]

A l’arribar a la seva vibració extrema, el so cessava bruscament, com si es trenqués la corda tensa que el produïa, i a l’instant retronjava la profunda explosió de

Missa de campanya.
Ed. Louis Provot.
Fons família Catà

Una foto estereoscòpica.
Ed. Louis Provot. Fons
família Catà

la granada a l'enfonsar-se en la terra, i sentíem el teclejar de la metralla entre l'espessor.

L'assossec del crepuscle, els ecos de la muntanya, l'absoluta soledat del paisatge, augmentaven la immensa fragor que omplia l'espai. Les proporcions inaudites de les batalles modernes es feien evidents en el doble fet de la completa nul·litat del que vèiem i de l'acaparadora grandesa del que escoltàvem. Només un geni musical seria capaç d'extreure, d'aquesta horripilant i ensordidora harmonia, l'expressió adequada de les batalles actuals, on el color, el moviment i la figura no són més que partícules insignificants, negades en el remolí acústic de la força explosiva.

El año de Verdún (1918), p. 103

Thiepval, 17 d'abril [1915]

"Capità! -vaig exclamar amb veu feble, exhausta.- Hi ha dos alemanys amagats aquí mateix, a tres metres de la trinxera!" El nostre guia i el meu company es quedaren estupefactes. Després, amb un impuls instintiu, tots tres giràrem els ulls cap al sentinella. I aquest, bo i mirant-nos amb un somriure indefinible, vagament insinuat en els seus llavis, digué aquestes paraules plenes d'ironia:

"Vostès no s'espantin! Aquests dos ja no tornaran a aixecar-se. Jo mateix els vaig matar abans d'ahir i puc donar la meua paraula que encara són morts. S'aproparen per sorprendre'm desprevintut. Bah! Tal dia farà un any! Per ara no cal témer res, gràcies a Déu". Sense canviar de positura, el sentinella ha tornat a quedar impassible dalt del pedestal.

En las líneas de fuego (1917),
p. 131

Authuille, 17 d'abril [1915]

Un dels espectacles més instructius i edificants de la guerra és veure com els fills de les grans nacions d'Europa, emporis del comerç, fàbriques del progrés i arque sumament vulnerables de la civilització, en trobar-se lliurats a l'instint i en plena comunitat amb la natura, han tornat tots sols a la forma de vida ancestral que van tenir les més tosques i remotes societats humanes.

En las líneas de fuego (1917),
p. 109

Montluçon, 3 de setembre [1915]

La socialització de la pau ha

provocat la socialització de la guerra. Avui no són pas els individus, sinó els pobles, aquells que lluiten entre si. Mentre els uns es barallen, els altres aporten els diners per tal que el combat mantingui i intensifiqui la seva fúria i uns altres, encara, fabriquen armes: la nació en massa està mobilitzada.

En las líneas de fuego (1917),
p. 348

6 h 35

L'aldea de Massiges es troba encara en el mapa, però ja no en la terra...

La llum del dia es va fonent en l'espai serè. Una ruïna informe, humil, com a resta d'ermita o capella abandonada de temps ha, marca l'emplaçament de l'església del poble. La resta -les cases, els corrals, els horts,- han desaparegut del tot. No queden ni les pedres, ni les portes, ni les reixes de ferro. Veieu un camp erm, abandonat, cobert de maleses raquíques, i us diuen: "Això és Massiges". Mireu un instant i -com que no queden ni petjades de dolor- aparteu els ulls amb indiferència.

El año de Verdún (1918), p. 328